

PIIRIÜLESED PÄRIMISASJAD ➔ JUHEND KODANIKULE

Kuidas ELi eeskirjad lihtsustavad rahvusvahelisi
pärimisküsimusi

Käesolev juhend on mõeldud kõigile, keda mõjutavad piiriülesed pärimisasjad või kes on nendega seotud, ning eriti neile, kes kavandavad oma pärandi ja pärijatega seotud asju. Tegu on praktilise juhendiga, mille eesmärk on anda vastused kõige sagedamini esitatavatele küsimustele. Juhend ei hõlma kõiki võimalikke stsenaariume ning seetõttu on soovitatav pidada oma konkreetse olukorra üksikasjades nõu piiriüleste pärimisasjade spetsialistiga.

Käsikiri valmis 2017. aastal.

Euroopa Komisjoni ega ükski tema nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas dokumendis sisalduva teabe kasutamise eest.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2017

© Euroopa Liit, 2017

Taaskasutamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

Euroopa Komisjoni dokumentide taaskasutamine on reguleeritud komisjoni otsusega 2011/833/EL (ELT L 330, 14.12.2011, lk 39).

ELi autoriõigusega hõlmamata fotode või muu materjali kasutamiseks ja taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse valdaja käest.

Print:	ISBN 978-92-79-69069-3	doi:10.2838/852137	DS-04-17-513-ET-C
PDF:	ISBN 978-92-79-69064-8	doi:10.2838/445790	DS-04-17-513-ET-N

Sisukord

I OSA

Mida ELi eeskirjadega reguleeritakse?	2
--	---

II OSA

Pärimisasja kavandamine – testaator	7
Millist õigust piiriülese pärimisasja suhtes tavaliselt kohaldatakse?	8
Õiguse valik	12
Mida reguleerib pärimisasja suhtes kohaldatav õigus?	15
Testamendid	17

III OSA

Pärimine – pärijad	19
Kas ühes ELi liikmesriigis välja antud kohtuotsusel on õiguslik toime teises ELi liikmesriigis?	28
Riiklikud pärimistunnistused (või pärimisavaldused)	32
Euroopa pärimistunnistus	34

I OSA

➔ MIDA ELI EESKIRJADEGA
REGULEERITAKSE?

I OSA. MIDA ELI EESKIRJADEGA REGULEERITAKSE?

→ Mis on „piiriülene pärimisasi“?

Pärimine on isiku vara – õiguste ja kohustuste – üleminek tema surma korral. Õigused võivad olla näiteks maja, sõiduki või pangakonto omandiõigus. Kohustused võivad olla näiteks võlad.

Piiriülene (või rahvusvaheline) pärimine on pärimine, mille asjaolud on seotud eri riikidega: näiteks surnu elas muus riigis kui tema päritoluriik, surnu pärijad elavad teises riigis või surnul oli vara mitmes riigis.

→ Näited

Saksamaalt pärit Axel elab koos sakslasest abikaasaga Prantsusmaal. Tal on Prantsusmaal auto ja Saksamaal korter. Abielupaari kaks last elavad Prantsusmaal.

Lätist pärit Alyn elab itaallasest abikaasaga Itaalias. Tal on Itaalias pangakonto ja Lätis maja. Üks tema lastest elab Lätis ja teine Kanadas.

→ Miks on vaja piiriülese pärimise kohta ELi eeskirju?

Igal aastal kolib üha rohkem Euroopa Liidu kodanikke teise ELi liikmesriiki õppima, töötama või perekonda looma. Selle tulemusena mõjutavad piiriülesed pärimisasjad igal aastal rohkem kui poolt miljonit perekonda.

Piiriülestes pärimisasjades võib olla õiguslik pädevus pärimisasja menetleda mitme riigi asutustel (näiteks surnu kodakondsusjärgse riigi asutustel ja selle riigi asutustel, kus surnu viimati elas) ning kohaldada võidakse mitme riigi õigust (näiteks nende riikide õigust, kus surnul oli vara). Seetõttu võib kodanikel olla vaja algatada pärimismenetlus mitmes riigis ja viia end kurssi mitme riigi õigusaktidega. See võib olla kulukas ja anda tulemuseks vasturääkivaid otsuseid.

Piiriüleste pärimisasjade kavandamise ja haldamise hõlbustamiseks võttis EL 2012. aastal vastu sellekohase õigusakti – pärimisasju käsitleva määruse (määrus (EL) nr 650/2012).

I OSA. MIDA ELI EESKIRJADEGA REGULEERITAKSE?

➔ Mida ELi määrusega reguleeritakse?

Määruses on sätestatud eeskirjad, mille abil määrata kindlaks, millise ELi liikmesriigi asutused piiriülest pärimisasja menetlevad ja millise riigi õigust pärimisasja suhtes kohaldatakse. Nii saab kodanik või testator (testamenti tegev isik) kavandada oma pärandiküsimusi ning pärijad ei pea enam tegelema mitme riigi õiguse ja asutustega.

Määrusega muudetakse lihtsamaks ka ühes ELi liikmesriigis välja antud pärimisasja käsitleva kohtuotsuse või notariaalselt tõestatud dokumendi täitmisele suunamine teises ELi liikmesriigis.

Lisaks luuakse määrusega Euroopa pärimistunnistus ehk dokument, mida pärijad (samuti annakusaajad, testamenditäitjad ja surnu vara hooldajad) saavad taotleda oma staatuse tõendamiseks ning õiguste kasutamiseks teises ELi liikmesriigis.

Kõnealuse määruse kohaldamisel hõlmab „ELi liikmesriik“ kõiki ELi liikmesriike, välja arvatud Ühendkuningriiki, Iirimaa ja Taani, kuna need kolm riiki ei osale määruse kohaldamises.

➔ Mida ELi määruses käsitletakse?

Määruses käsitletakse piiriülese pärimisasjaga seotud *teatavaid menetluslikke küsimusi*, st millise ELi liikmesriigi asutused pärimisasja menetlevad, millise riigi õigust pärimisasja suhtes kohaldatakse, kuidas täidetakse pärimisküsimusi käsitlevaid kohtuotsuseid ja notariaalselt tõestatud dokumente teises ELi liikmesriigis ning kuidas kasutada Euroopa pärimistunnistust.

Määruses ei käsitleta piiriülese pärimisasjaga seotud *sisulisi küsimusi*, nagu milline osa surnu varast peab minema tema lastele ja abikaasale ning kui vaba on testator selle üle otsustamises, kellele oma vara jätta. Neid küsimusi reguleeritakse endiselt siseriikliku õigusega.

Määrusega ei reguleerita näiteks piiriülese pärimisasjaga seotud järgmisi küsimusi:

- ➔ kodanike tsiviilõiguslik seisund (nt kes oli surnu viimane abikaasa);
- ➔ paari varasuhe, nt kas nad olid abielus või registreeritud partnerluses (st kuidas tuleks ühe abikaasa või partneri surma korral paari vara jagada);

I OSA. MIDA ELi EESKIRJADEGA REGULEERITAKSE?

- ülalpeetavate ülalpidamiskohustused (näiteks endine abikaasa või lapsed pärast lahutust);
- pensioniskeemid;
- äriühingud, sealhulgas viis, kuidas tuleks jaotada surnu osalus äriühingus;
- päritud vara kandmine registrisse (näiteks maja omandiõiguse registreerimine kinnistusraamatus).

Samuti ei käsitleta määruses maksuküsimusi. See, millised maksud tuleb pärandi pealt maksta ja kus, määratakse kindlaks ELi liikmesriikide õiguse alusel.

→ Mis ajast alates ELi määrust kohaldatakse?

Määrust kohaldatakse alates 17. augustist 2015, mis tähendab, et selles sätestatud eeskirju kohaldatakse 17. augustil 2015 või hiljem surnud isikute pärimisasjade suhtes.

Enne 17. augustit 2015 tehtud testamendid ja õiguse valikud jäävad enamasti jõusse.

I OSA. MIDA ELi EESKIRJADEGA REGULEERITAKSE?

→ ELi määruse peamised põhimõtted

Määrusega muudetakse piiriüleised pärimisasjad lihtsamaks ja odavamaks.

→ **Surnu viimase elukohariigi asutused ja õigus:**

pärimisasja menetlevad selle ELi liikmesriigi asutused, kus surnu viimati elas, ja enamasti kohaldatakse pärimisasja suhtes ka selle ELi liikmesriigi õigust.

→ **Võimalik on valida kohaldatav õigus:** kodanikud saavad siiski valida pärimisasja suhtes kohaldatavaks õiguseks selle riigi õiguse, mille kodanikud nad on. Sellekohase valiku saab teha testamendis või eraldi avalduses. Kohaldatavaks õiguseks saab valida ELi liikmesriigi õiguse või kolmanda riigi õiguse.

→ **Tunnustamine, heakskiitmine ja täitmine**

teistes ELi liikmesriikides: ühes ELi liikmesriigis välja antud pärimisküsimusi käsitlevaid kohtuotsuseid tunnustatakse automaatselt teistes ELi liikmesriikides. Kui tunnustamine vaidlustatakse, tunnistatakse otsus täidetavaks lihtsustatud menetluse alusel. Ühes liikmesriigis koostatud pärimisküsimusi käsitlevaid ametlikke dokumente (notariaalselt tõestatud dokumente, nagu testament või pärimistunnistus) võetakse vastu ja täidetakse teistes ELi liikmesriikides samuti lihtsustatud eeskirjade alusel.

→ **Euroopa pärimistunnistus:** pärijad saavad taotleda ELi liikmesriigilt Euroopa pärimistunnistust, mis võimaldab neil tõendada oma staatust pärijana seoses teises ELi liikmesriigis asuva varaga.

II OSA

→ PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

ELi määrus lihtsustab piiriülese pärimisasja kavandamist.
Testamendi koostamise kaalumisel võib kasu olla järgmisest.

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

Millist õigust piiriülese pärimisasja suhtes tavaliselt kohaldatakse?

Pärimisasjaga seotud kõige olulisemad aspektid lahendatakse vastavalt pärimisasja suhtes kohaldatavale siseriiklikule õigusele. Kui pärimisasi on seotud mitme riigiga (näiteks testaator (testamendi tegija) elab muus kui päritoluriigis, tal on vara mitmes riigis või tema tulevased pärijad elavad teises riigis), on oluline teada, millise riigi õigust pärimisasja suhtes kohaldatakse.

→ Viimaseks alaliseks elukohaks olnud riigi õigus

Enamasti kohaldatakse pärimisasja suhtes selle riigi õigust, kus oli surnu **alaline elukoht** surma hetkel.

Riik, kus asub alaline elukoht, on riik, **millega surnul oli tihe ja kindel seotus**. Selle riigi teeb igal konkreetsel juhul kindlaks pärimisasja menetlev asutus.

Alati ei ole surnu viimaseks alaliseks elukohaks olnud riiki lihtne kindlaks teha. Näiteks võis surnu olla ajutiselt teises riigis töölähetusel või ta võis elada mitmes riigis, ilma et oleks üheski neist end alaliselt sisse seadnud.

Selle otsustamisel, millises riigis oli surnu viimane alaline elukoht, võtab pärimisasja menetlev asutus arvesse kõiki juhtumiga seotud asjaolusid, sealhulgas järgmist:

- kui kaua ja kui sageli surnu asjaomases riigis viibis;
- mis põhjustel ja millistel tingimustel surnu asjaomases riigis viibis;

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

- ➔ millises riigis olid surnu perekond ja tutvusringkond;
- ➔ millises riigis oli surnul kõige rohkem vara;
- ➔ surnu kodakondsus.

➔ 1. näide

Leedust pärit Vaiva elas koos leedulasest abikaasaga Belgias. Ta suri Leedus puhkuse ajal. Abielupaaril oli Belgias korter ja nad üürisid Leedus suvemaja. Nende kaks last elavad Belgias.

Pärimisasja menetlev asutus otsustab, et Vaiva alaline elukoht oli Belgias, kuna tema perekond (abikaasa ja kaks last), tema alaline töökoht ja põhiline elukoht asusid Belgias. Seega kohaldatakse Vaiva pärimisasja suhtes Belgia õigust.

➔ 2. näide

Madalmaadest pärit Jan lähetati kaheaastase tööprojekti raames Poola. Ta suri Poolas elamise ajal. Tema naine ja laps elavad endiselt Madalmaades asuvas perekonnamajas.

Pärimisasja menetlev asutus jäeldas, et Jani alaline elukoht oli Madalmaades, kuna Jani perekond ja sõbrad ning tema põhiline kodu asusid Madalmaades. Kuigi Jan töötas Poolas, kavatses ta pärast sealse projekti lõpetamist naasta Madalmaadesse. Seega kohaldatakse Jani pärimisasja suhtes Madalmaade õigust.

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

→ Kas üldreeglist on erandeid?

Erandlikel juhtudel, kui teatava juhtumi asjaolud näitavad, et surnu oli ilmselgelt tihedamalt seotud muu riigiga kui riik, kus oli tema viimane alaline elukoht, kohaldatakse pärimisasja suhtes asjaomase muu riigi õigust. Nii võib olla näiteks juhul, kui surnu oli kolinud viimaseks alaliseks elukohaks jäänud riiki vahetult enne surma.

→ 1. näide

Rootsist pärit Anders ja Annette kolivad Hispaania vanadekodusse, kuna soe kliima on nende tervisele kasulik. Pärast paari kuud seelses vanadekodus veedetud aega Annette sureb.

Pärimisasja menetlev asutus leiab, et kuigi Annette'i viimane alaline elukoht oli Hispaanias, oli Annette endiselt selgelt tihedamini seotud Rootsiaga. Asutus võtab arvesse, et Annette oli elanud Rootsis suurema osa oma pikast elust, tema lapsed ja lapselapsed elavad Rootsis, tema perekonnamaja, mida lapselapsed kasutavad nüüd suvemajana, asub Rootsis, Annette kasutas Hispaania pangakontot üksnes vanadekodu eest maksmiseks ja ta polnud veel jõudnud luua Hispaanias uut tutvusringkonda. Seega kohaldatakse Annette'i pärimisasja suhtes Rootsi õigust.

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

→ 2. näide

Portugalist pärit Pedro kolis Šveitsi tööle ja suri seal paari aasta pärast.

Pärimisasja menetlev asutus leiab, et kuigi Pedro viimane elukoht oli Šveitsis, oli Pedro ilmselgelt tihedamini seotud Portugaliga. Pedro abikaasa ja kaks last elasid Portugalis ja ta sõitis igal nädalavahetusel nende juurde. Pedro üüris Šveitsis korterit, kuid tema perekonnamaja ja suvekorter asuvad Portugalis. Kuna Pedro käis sageli Portugalis pere juures ega kavatsenud kunagi päriselt Šveitsi kolida, ei olnud tal tekkinud Šveitsis tutvusringkonda. Seega kohaldatakse Pedro pärimisasja suhtes Portugali õigust.

.....

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

Õiguse valik

→ Kas ma saan valida, millise riigi õigust minu pärimisasja suhtes kohaldatakse?

Tavaliselt kohaldatakse Teie pärimisasja suhtes selle riigi õigust, kus oli Teie viimane alaline elukoht. Pärimisasja kavandamisel aga saate valida, et viimaseks alaliseks elukohaks olnud riigi õiguse asemel kohaldataks Teie pärimisasja suhtes **selle riigi õigust, mille kodanik Te olete** (valiku tegemise ajal või surma hetkel). Kohaldatavaks õiguseks võib olla ELi liikmesriigi või kolmanda riigi õigus (kui tegu on kolmanda riigiga, tuleks kontrollida, kas valitud riik tunnustab sellist õiguse valikut).

Valida ei saa aga seda, millise ELi liikmesriigi asutused pärimisasja menetlevad.

→ Näide

Saksamaalt pärit Johannes elab koos abikaasaga Hispaanias. Tema kolm last elavad Saksamaal. Tal on Saksamaal korter ja pangakonto ning Hispaanias maja. Johannes sureb 2015. aasta septembris Hispaanias. 2014. aastal tehtud testamendis valis ta oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks Saksamaa õiguse. Kuna Johannese viimane alaline elukoht oli Hispaanias, tuleks üldjuhul kohaldada tema pärimisasja suhtes Hispaania õigust. Kuna aga Johannes valis oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks kodakondsusjärgse riigi õiguse, kohaldatakse kogu tema vara pärimise suhtes Saksamaa õigust hoolimata sellest, kus vara asub. Seega kohaldatakse nii Johannese Saksamaal asuva korteri ja pangakonto kui ka Hispaanias asuva maja pärimise suhtes Saksamaa õigust. Kuna Johannese viimane alaline elukoht oli Hispaanias, menetlevad Johannese pärimisasja aga Hispaania asutused, kohaldades Saksamaa õigust.

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

→ Mis saab juhul, kui mul on mitu kodakondsust?

Kohaldatavaks õiguseks võib valida **ükskõik millise** riigi õiguse, mille kodanik Te olete (valiku tegemise ajal või surma hetkel). Selleks võib olla ELi liikmesriigi õigus või kolmanda riigi õigus.

→ Kuidas ma saan valida, millist õigust minu pärimisasja suhtes kohaldatakse?

Kohaldatava õiguse valik tuleb selgelt märkida kas testamendis või eraldi avalduses, mis vastab sarnastele formaalsetele nõuetele (näiteks notariaalselt tõestatud dokumendis). Valik võib tuleneda ka testamendi tingimustest. Vajaduse korral tehakse õiguse valikut sisaldava õigustoimingu kehtivus kindlaks kooskõlas valitud õigusega.

→ Näide

Mohammed sündis USAs Marokost pärit vanemate peres ja on elanud kogu oma elu Belgias. Tal on USA, Maroko ja Belgia kodakondsus. Tal on Belgias korter ja auto ning Marokos maja. Tal on poeg, kes elab Marokos, ja kaks tütar, kes elavad Belgias.

Kuna Mohammedil on kolm kodakondsust, saab ta oma pärimisasja kavandamisel valida oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks ükskõik millise riigi õiguse nende kolme riigi õiguse seast, mille kodanik ta on.

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

→ Kas minu valitud õiguse suhtes kehtib piiranguid?

Pärimisasja menetleva ELi liikmesriigi asutus võib keelduda kodakondsusjärgse riigi õiguse teatavate sätete kohaldamisest (olenemata sellest, kas tegu on ELi liikmesriigi õiguse või kolmanda riigi õigusega), kui need on vastuolus pärimisasja menetleva ELi liikmesriigi oluliste õigusaktidega (avaliku korraga). Näiteks võib pärimisasja menetleva ELi liikmesriigi asutus keelduda kodakondsusjärgse riigi õiguse sätete kohaldamisest, kui need diskrimineerivad pärijaid soo tõttu või selle tõttu, et nad on sündinud väljaspool abielu.

→ Näide

Hr T alaline elukoht on ELi liikmesriigis. Tal on kolm last: kaks praeguse abikaasaga ja üks varasemast vabaabielust. Hr T valis testamendis oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks kodakondsusjärgse riigi õiguse.

Hr T pärimisasja menetleb selle ELi liikmesriigi asutus, kus oli hr T viimane alaline elukoht, kohaldades selle riigi õigust, mille kodanik hr T oli. Hr T kodakondsusjärgse riigi õiguse kohaselt aga on väljaspool abielu sündinud lapsel õigus saada üksnes pool sellest mis abielust sündinud lastel. Pärimisasja menetleva ELi liikmesriigi asutus võib keelduda selle eeskirja kohaldamisest, kui ta leiab, et see rikub tema territooriumil kehtivat võrdse kohtlemise põhimõtet. Asutus kohaldab hr T pärimisasja suhtes siiski tema kodakondsusjärgse riigi õiguse muid eeskirju.

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

Mida reguleerib pärimisasja suhtes kohaldatav õigus?

Hoolimata sellest, kas kohaldatavaks õiguseks on viimaseks alaliseks elukohaks olnud riigi õigus või vastavalt valikule kodakondsusjärgse riigi õigus, kohaldatakse pärimisasja suhtes **ainult üht õigust**. Selle õigusega reguleeritakse **kogu vara** pärimist hoolimata sellest, kas vara on vallasvara (nt auto, pangakonto) või kinnisvara (nt maja) ning kus vara asub (st isegi siis, kui vara asub mitmes riigis).

Pärimisasja suhtes kohaldatava õigusega reguleeritakse järgmist:

- kes on pärimisasjas soodustatud isikud juhul, kui testamenti pole tehtud: näiteks lapsed, vanemad, abikaasa/partner;
- vara omandiõiguse üleminek pärijatele;
- milline osa peab jääma sundosana lastele ja abikaasale;
- võimalus jätta perekonnaliige pärandist ilma;
- pärijate õigused, sealhulgas õigus müüa vara ja maksta võlausaldajatele;
- testaatori otsustusvabadus vara pärandamisel;

- kas eluajal tehtud kinked tuleb tagastada, et kaitsta lastele ja abikaasale kuuluvat sundosa;
- tingimused, mille alusel saab pärija pärandi vastu võtta või sellest loobuda;
- kuidas tuleb vara enne pärijatele üleminekut hooldada;
- millises ulatuses vastutavad pärijad võlgade eest;
- kuidas tuleb vara pärijate vahel jagada.

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

→ Näide

Briti kodanikust William läks pensionile Prantsusmaal, kus tal on maja ja kus ta elab koos elukaaslase Nathaliega. Williamil on varasemast abielust kaks last. Ta kavatseb jääda Prantsusmaale elama elu lõpuni.

Williami viimane alaline elukoht on Prantsusmaal ning üldjuhul kohaldatakse tema pärimisasja suhtes Prantsusmaa õigust. Seega määratakse Prantsusmaa õiguse alusel kindlaks, kes pärib Williami vara, sealhulgas see, millise osa pärandvarast moodustab Williami laste sundosa ja millised on Nathalie õigused pärandvarale, arvestades, et William ja Nathalie ei ole abielus.

William teab, et Inglismaa õiguse järgi on tal suurem vabadus otsustada, kellele vara jätta, kui Prantsusmaa õiguse järgi. Seetõttu otsustab ta valida testamendis pärimisasja suhtes kohaldatavaks õiguseks Prantsusmaa õiguse asemel Inglismaa õiguse ning määrab Nathalie Prantsusmaal asuva maja ainupärijaks.

→ Kas pärimisasja suhtes kohaldatava õiguse suhtes kehtib piiranguid?

Mõnikord võib selle riigi õigus, kus asub teatav kinnisvara (nt maja või kinnistu) või kus asuvad teatavad ettevõtted (nt põllumajandusettevõtte), sisaldada sellise vara pärimise suhtes kohustuslikke eeskirju hoolimata sellest, millist õigust pärimisasja suhtes kohaldatakse. Sellised kohustuslikud eeskirjad põhinevad majanduslikel, perekondlikel või sotsiaalsetel kaalutlustel (nt põllumajanduspiirkonnas asuva põllumajandusettevõtte ühtsuse säilitamine).

Selliste kohustuslike sätete korral kohaldab pärimisasja menetleva ELi liikmesriigi asutus asjaomase vara pärimise suhtes neid eeskirju, isegi kui ülejäänud vara pärimise suhtes kohaldatakse teise riigi õigust (surnu viimaseks alaliseks elukohaks olnud riigi või surnu kodakondsusjärgse riigi õigust).

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

Testamendid

→ Kas minu testamenti arvestatakse teistes ELi liikmesriikides?

Testamenti saab koostada mitut liiki dokumendina. Kui ühes ELi liikmesriigis koostatud testament on dokument, mis tagab allkirja ja dokumendi sisu autentsuse (ametlik dokument) – näiteks notariaalselt tõestatud dokument –, on sellel teises ELi liikmesriigis esitamise korral sama õiguslik toime kui selles ELi liikmesriigis, kus see on koostatud, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus esitamiskohaks oleva ELi liikmesriigi oluliste õigusaktidega (avaliku korraga). Kõnealuse määruse kohaselt peab isik, kes soovib esitada ELi liikmesriigis testamenti sisaldava ametliku dokumendi, paluma asjaomase dokumendi koostanud asutusel – näiteks notaril – täita vormi, milles selgitatakse testamendi mõju selles ELi liikmesriigis, kus see on koostatud.

→ Näide

Tšehhi kodanikust Paveli viimane alaline elukoht oli Luksemburgis. Pavel oli koostanud testamendi Tšehhi Vabariigis Tšehhi notari juures. Paveli testamendi täitja esitab testamendi Paveli pärimisasja menetlevatele Luksemburgi asutustele. Paveli testament on Luksemburgis samamoodi õiguslikult kehtiv nagu Tšehhi Vabariigis. Testamenditäitja võib paluda Tšehhi notaril täita vormi, milles selgitatakse testamendi õiguslikku toimet.

ELi liikmesriigis koostatud ametliku dokumendina vormistatud testamenti ei pruugita heaks kiita kolmandas riigis (dokumendi heakskiitmine sõltub kolmanda riigi õigusest).

II OSA. PÄRIMISASJA KAVANDAMINE – TESTAATOR

➔ Kas minu testamendi saab vaidlustada?

Isik saab vaidlustada ametliku dokumendina vormistatud testamendi *autentsuse* selle ELi liikmesriigi kohtutes, kus testament on koostatud. Kohtud kohaldavad otsuse langetamisel asjaomase ELi liikmesriigi õigust.

Isik saab vaidlustada testamendi *sisu* selle riigi kohtutes, kus pärimisasja menetletakse. Kohtud kohaldavad küsimuse lahendamisel selle riigi õigust, kus oli surnu viimane alaline elukoht, või kui surnu oli vastavalt valinud, tema kodakondsusjärgse riigi õigust.

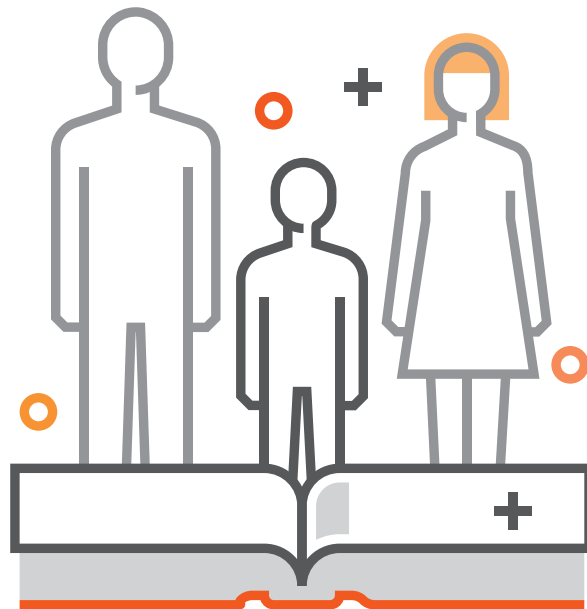
➔ Kas testamendi saab registreerida?

Testamendi registreerimine tagab, et testamenti hoitakse kindlas kohas ning et testaatori surma korral see leitakse. See, kas testamendi saab registreerida või mitte, sõltub selle riigi õigusest, kus testament koostatakse.

III OSA

→ PÄRIMINE – PÄRIJAD

ELi määrusega hõlbustatakse pärijate jaoks piiriülese pärimisasja haldamist. Määruse kohaselt menetlevad pärimisasja ainult ühe ELi liikmesriigi asutused ja pärimisasja suhtes kohaldatakse ainult üht õigust hoolimata sellest, kus vara asub. Lisaks aitab Euroopa pärimistunnistus pärijatel tõendada oma staatust kõikides ELi liikmesriikides.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Milline asutus pärimisasja menetleb?

Sõltuvalt ELi liikmesriigist menetleb pärimisasja kohus, notar, registribüroo või muu haldusasutus, näiteks maksuamet.

Mõnes liikmesriigis peab pärimisasja menetlema kohus. „Kohus“ tähendab lisaks kohtutele ka muid asutusi, mis siseriikliku õiguse alusel võivad teha pärimisküsimustes otsuseid, toimides kohtuna või kohtu nimel. Sõltuvalt ELi liikmesriigist on asutused, mis võivad toimida kohtuna või kohtu nimel, näiteks notarid või registripidajad.

ELi liikmesriikides, kus kohtu sekkumine ei ole kohustuslik, lahendatakse pärimisasi tavaliselt vastastikusel kokkuleppel kohtuväliselt, sageli notari juures, kes ei toimi kohtuna. Kui pärijate vahel aga tekib vaidlus, lahendab küsimuse kohus.

→ Millise ELi liikmesriigi kohtud menetlevad pärimisasja olukorras, mis nõuab kohtu sekkumist?

Enamasti menetlevad surnu pärimisasja selle ELi liikmesriigi kohtud, kus oli **surnu viimane alaline elukoht**. Surnu viimaseks alaliseks elukohaks olnud ELi liikmesriigi kohtud otsustavad surnu **kogu** vara üle hoolimata sellest, kus vara asub.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Näide

Sloveeniast pärit Brina elab koos abikaasaga Tšehhi Vabariigis. Üks tema lastest elab Sloveenias ja teine Taanis. Tal on Tšehhi Vabariigis pangakonto ja auto ning Sloveenias korter. Brina koostas Sloveenia notari juures testamendi ja valis oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks Sloveenia õiguse. Kuna Tšehhi Vabariik on ELi liikmesriik, kus oli Brina viimane alaline elukoht, on tema pärimisasja pädevad lahendama Tšehhi kohtud. Tšehhi kohtud otsustavad kogu Brina vara, nii Tšehhi Vabariigis asuva vara (pangakonto ja auto) kui ka Sloveenias asuva vara (korteri) pärimise üle. Kuna Brina oli valinud oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks Sloveenia õiguse, kohaldavad Tšehhi kohtud selle otsustamisel, kuidas tuleb Brina nii Tšehhi Vabariigis kui ka Sloveenias asuv vara jagada ja pärijatele üle anda, Sloveenia õigust.

→ Mis saab juhul, kui surnu ei elanud ELi liikmesriigis?

Kui surnu viimane alaline elukoht oli **väljaspool Euroopa Liitu**, on pärimisasja üle tervikuna, st kogu vara üle pädevad otsust tegema selle ELi liikmesriigi kohtud, kus asub surnu vara, juhul kui:

- surma hetkel oli surnu selle ELi liikmesriigi kodanik, kus asub tema vara, või
- surnu ei olnud selle ELi liikmesriigi kodanik, kus asub tema vara, ent tema alaline elukoht oli asjaomases ELi liikmesriigis ning alalise elukoha vahetamisest ei ole möödunud rohkem kui viis aastat.

Isegi kui surnu ei olnud selle ELi liikmesriigi kodanik, kus asub tema vara, ja tema alaline elukoht ei olnud kunagi selles riigis, on vara asukohaks oleva ELi liikmesriigi kohtud sellegipoolest pädevad otsustama seal asuva vara üle.

Vara asukohaks oleva ELi liikmesriigi kohtute pädevus menetleda kogu pärimisasja või vähemalt asjaomases riigis asuva vara pärimist annab pärijatele võimaluse pöörduda selle ELi liikmesriigi kohtu poole, millega surnu oli seotud kas kodakondsuse, alalise elukoha või vara omamise kaudu.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

Kirjeldatud juhtudel kohaldavad vara asukohaks oleva ELi liikmesriigi kohtud tavaliselt selle riigi õigust, kus oli surnu viimane alaline elukoht.

→ 1. näide

Ungari kodanik Zsófia töötab ja elab alaliselt Šveitsis. Tal on Šveitsis pangakonto, Ungaris maja ja Horvaatias suvekorter.

Kuigi Zsófia ei ela ELi liikmesriigis, on tal Ungaris maja ja ta on Ungari kodanik, mistõttu on Ungari kohtud pädevad otsustama Zsófia *kogu* vara pärimise üle (pangakonto Šveitsis, maja Ungaris ja suvekorter Horvaatias), kohaldades Šveitsi õigust, kuna see on selle riigi õigus, kus oli Zsófia viimane alaline elukoht.

→ 2. näide

Luksemburgist pärit Valérie on elanud kogu täiskasvanuea Mehhikos. Tal on Mehhikos pangakonto ja Lõuna-Prantsusmaal suvemaja.

Kuigi Valérie ei ole prantslane ja tema alaline elukoht pole kunagi olnud Prantsusmaal, saavad Valérie pärijad soovi korral paluda Prantsusmaa kohtutel menetleda Valérie Prantsusmaal asuvat maja käsitlevat pärimisasja, kuna Prantsusmaa kohtutel on selleks pädevus. Prantsusmaa kohtud lahendavad Valérie Prantsusmaal asuvat maja käsitleva pärimisasja vastavalt Mehhiko õigusele, kuna see on selle riigi õigus, kus oli Valérie viimane alaline elukoht. Prantsusmaa kohtud ei ole aga pädevad menetlema Valérie Mehhikos olevat pangakontot käsitlevat pärimisasja.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

➔ Mis saab juhul, kui surnul oli vara kolmandates riikides?

Kui pärimisasja menetleva ELi liikmesriigi kohus otsustab kolmandas riigis asuva vara (näiteks maja) üle, võib juhtuda, et asjaomase kolmanda riigi asutused keelduvad sellist vara käsitlevat kohtuotsust tunnustamast. Sellistel juhtudel võivad pärijad tarbetute kulude ja menetluste vältimiseks paluda pärimisasja menetleva ELi liikmesriigi kohtul mitte otsustada kolmandas riigis asuva vara üle.

➔ Näide

Maltalt pärit Rozina elas koos perega USAs ja töötas seal. Tema lapsed elavad endiselt seal. Tal oli USAs korter ning Maltal maja ja pangakonto. Ehkki Rozina elas kolmandas riigis, oli ta Malta kodanik ja seega on Malta kohtud pädevad lahendama kogu tema vara ehk nii Maltal asuva maja ja pangakonto kui ka USAs asuva korteri pärimise asja.

Rozina pärijad aga pole kindlad, kas USA kohtud tunnustavad teise riigi kohtu otsust USAs asuva kinnisvara (Rozina korter) pärimise kohta. Nad arvavad, et USAs asuva korteri hõlmamine Maltal toimuvasse pärimismenetlusse üksnes suurendab menetsluskulusid ja pikendab menetluse kestust. Seetõttu paluvad nad Malta kohtul USAs asuv korter pärimisasja käsitlevast otsusest välja jätta ning otsustavad lahendada selle varaga seotud pärimisasja USA kohtutes.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

➔ Kas pärijad saavad valida, millises ELi liikmesriigis pärimisasja menetletakse?

Üldiselt mitte. Pärijad saavad valida, millise ELi liikmesriigi kohtud pärimisasja lahendavad, üksnes ühel juhul: kui testataatori viimane alaline elukoht oli ELi liikmesriigis, ent ta valis oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks õiguseks oma kodakondsusjärgse riigi õiguse ning valitud õigus on teise **ELi liikmesriigi** õigus, saavad pärijad kokku leppida, et pärimisasja menetlevad selle ELi liikmesriigi kohtud, mille kodanik surnu oli. Pärijad peavad esitama kokkuleppe kirjalikult.

➔ Näide

Hispaaniast pärit Pablo elab koos abikaasa ja kolme lapsega Belgias. Tal on Belgias pangakonto, maja ja auto ning Hispaanias korter. Oma testamendis valib Pablo pärimisasja suhtes kohaldatavaks õiguseks Hispaania õiguse. Kuna Pablo viimane alaline elukoht oli Belgias, on Belgia kohtud pädevad menetlema Pablo kogu vara ehk nii Belgias kui ka Hispaanias asuva vara pärimist. Kuna Pablo valis kohaldatavaks õiguseks aga ELi liikmesriigi õiguse, lepivad tema abikaasa ja kolm last, kes on tema pärijad, kokku (esitades kokkuleppe kirjalikult), et mugavam oleks lahendada pärimisasi Hispaania kohtutes.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

Kui testaator on valinud pärimisasja suhtes kohaldatavaks õiguseks teise **ELi liikmesriigi** õiguse, võib ka surnu viimaseks alaliseks elukohaks olnud ELi liikmesriigi kohus otsustada ühe pärija palvel, et surnu kodakondsusjärgse ELi liikmesriigi kohtud on pärimisasja lahendamiseks sobivamad (näiteks kuna pärijate alaline elukoht või vara asub seal). Sellisel juhul on küsimus kohtu otsustada.

→ **Kas pärijad saavad tuua pärimisasja menetlemise üle ELi liikmesriiki, kui pärimisasja on võimatu menetleda kolmandas riigis, millega pärimisasi on tihedalt seotud?**

Mõnel juhul ei ole pärijatel võimalik lasta pärimisasja menetleda selle kolmanda riigi kohtutel, millega pärimisasi on tihedalt seotud (pärimisasi on kolmanda riigiga tihedalt seotud näiteks juhul, kui surnu oli asjaomase riigi kodanik, seal oli tema alaline elukoht või tal oli seal vara). Pärimisasja ei pruugi olla võimalik menetleda, kui kolmandas riigis toimub kodusõda või valitseb olukord, mille tõttu on põhjust arvata, et pärimismenetlust ei ole võimalik seal algatada.

Isegi kui ühegi ELi liikmesriigi kohus ei ole pädev pärimisasja menetlema, kuna surnul ei olnud vara ega alalist elukohta ELi liikmesriigis, võivad ELi liikmesriigi kohtud pärimisasja erandkorras menetleda, et pärijal oleks võimalik kohtusse pöörduda. ELi liikmesriik, kus pärimisasja menetletakse, peab olema juhtumiga siiski piisavalt seotud (näiteks surnu või pärija on asjaomase ELi liikmesriigi kodanik või pärija alaline elukoht on selles riigis).

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Näide

Küprose kodanik Alexandros sündis ja elas kogu oma elu kolmandas riigis. Kogu tema vara asub seal. Tema tütar Helena, kes elab Küprosel, ei saa algatada pärimismenetlust selles kolmandas riigis, kus oli tema isa alaline elukoht ja kus asub tema isa vara, kuna seal on puhkenud kodusõda.

Ühegi ELi liikmesriigi kohtud pole pädevad menetlema Alexandrose pärimisasja, kuna tal pole kunagi olnud ELi liikmesriigis alalist elukohta ega vara. Oma isa pärimisasja lahendamiseks algatab Helena menetluse Küprose kohtus. Kuna Alexandros oli Küprose kodanik ning tema pärija Helena alaline elukoht on Küprosel, võib Küprose kohus otsustada pärimisasja menetleda, et korvata asjaolu, et Helenal ei ole võimalik lahendada pärimisasja kolmanda riigi kohtutes.

→ Millises riigis peaksin pärijana pärandi vastu võtma või sellest keelduma?

Vastavalt pärimisasja suhtes kohaldatavale õigusele võib pärija olla kohustatud pärandi vastu võtma või sellest keelduma. Lisaks tuleb selline vastuvõtmine või keeldumine vahel kinnitada kohtus (või muus kohtuna või kohtu nimel toimivas asutuses). Kui pärija alaline elukoht on muus ELi liikmesriigis kui pärimisasja menetlev ELi liikmesriik, lubab määrus pärijal pärandi vastu võtta või sellest loobuda selle ELi liikmesriigi kohtus, kus on pärija alaline elukoht (kui selle ELi liikmesriigi õiguse kohaselt, kus on pärija alaline elukoht, võib vastuvõtmise või loobumise kinnitada kohtus või muus asutuses, mis toimib kohtuna või kohtu nimel). Nii ei pea pärija sõitma pärimisasja menetlevasse ELi liikmesriiki, et kinnitada sealses kohtus pärandi vastuvõtmine või sellest keeldumine.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Näide

Slovakkias pärit Marek töötas ja elas koos abikaasaga Rumeenias. Tal oli Rumeenias pangakonto ja auto ning Slovakkias maja. Tema poeg Anton elab Slovakkias.

Kuna Mareki alaline elukoht oli Rumeenias, on Rumeenia kohtud pädevad menetlema Mareki kogu vara pärimist. Antoni alaline elukoht on Slovakkias, kuid ta võib teha avalduse pärandi vastuvõtmise (või sellest loobumise) kohta Slovakkia kohtus, kui Slovakkia õiguse kohaselt saab kohtus (või muus asutuses, mis toimib kohtuna või kohtu nimel) sellekohase avalduse teha. Nii hoiab Anton kulusid kokku ja tal on mugavam, kuna ei pea esitama vastuvõtmise kohta avaldust Mareki pärimisasja menetlevas Rumeenia kohtus.

→ Kas ma saan taotleda mulle pärandatud varale kaitset?

Pärimismenetluse ajal võib olla vaja lasta kohtul kehtestada ajutised kaitsemeetmed, näiteks kui päritud vara seisund võib halveneda või kui see on kellegi teise omandis. Ajutised kaitsemeetmed päritud vara säilitamiseks ja kindlakstegemiseks tagavad, et vara hoitakse heas korras ja et see antakse üle.

ELi liikmesriigi kohtutelt (näiteks selle ELi liikmesriigi kohtutelt, kus vara asub) saab taotleda asjaomases ELi liikmesriigis kättesaadavate ajutiste kaitsemeetmete kehtestamist, isegi kui pärimisasja menetlemine on teise ELi liikmesriigi – tavaliselt surnu viimaseks elukohaks olnud ELi liikmesriigi – kohtute pädevuses.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Näide

Madalmaade kodanik Maaike päris isalt Sloveenias asuva suvemaja. Maaike isa teine abikaasa aga arvab, et tema on maja õiguspärane pärija, mitte Maaike. Maaike isa viimane alaline elukoht oli Madalmaades ning seega on pärimisasjaga seotud vaidluse lahendamine Madalmaade kohtute pädevuses. Kuna Sloveenias asuvas majas elatakse harva, on see hakanud lagunema. Sel ajal kui Maaike ja tema kasuema vahelist vaidlust lahendatakse, saab Maaike taotleda maja hea seisukorra tagamiseks Sloveenia kohtutelt Sloveenias kättesaadavate ajutiste meetmete kehtestamist, isegi kui Maaike isa pärimisasja menetlemine on Madalmaade kohtute pädevuses.

Kas ühes ELi liikmesriigis välja antud kohtuotsusel on õiguslik toime teises ELi liikmesriigis?

Kohtuotsus tähendab kohtu või muu kohtuna või kohtu nimel toimiva asutuse väljastatud otsust pärimisasja kohta.

Ühes ELi liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse kõikides teistes ELi liikmesriikides ühtegi erimenetlust nõudmata.

→ Näide

Bulgaariast pärit Tatiana on kuulutatud Bulgaaria kohtu otsusega Tatiana emale Itaalias kuulunud pangakonto pärijaks. Bulgaaria kohtu otsuse esitamisel peab Itaalia pank tunnustama, et Tatiana on pangakonto uus omanik, nõudmata ühtegi erimenetlust.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Mis aga saab juhul, kui teise ELi liikmesriigi kohtu väljastatud otsust ei taheta tunnustada ega täita?

Te võite pöörduda selle riigi kohtu poole, kus soovite, et Teie õigusi pärijana tunnustataks, et see kohus tunnustaks teise ELi liikmesriigi kohtu otsust ja tunnistaks selle täidetavaks.

Kui Te osalete mõnes ELi liikmesriigis kohtuvaidluses ja vaidluse tulemus sõltub teise ELi liikmesriigi kohtu väljastatud pärimisasja käsitleva otsuse tunnustamisest, võite taotleda vaidlust menetlevalt kohtult sama menetluse käigus teise ELi liikmesriigi kohtu otsuse tunnustamist.

→ Näide

Kui Itaalia pank, kus Tatiana emal oli pangakonto, keeldub Bulgaaria kohtu otsust tunnustamast, võib Tatiana taotleda Itaalia kohtutelt otsuse tunnustamist ja selle Itaalias täidetavaks tunnistamist. Kui Bulgaaria kohtu otsust on Itaalias tunnustatud ja see on tunnistatud täidetavaks, võib Tatiana vajaduse korral taotleda Itaalia õiguskaitseasutustelt abi sundimaks panka lubama talle juurdepääsu talle pärandatud pangakontole.

→ Näide

Kreekast pärit Stavros elab koos vanematega Soomes. Ta pärib emalt Kreeka saarel asuva maja. Selleks et lasta Kreeka kinnistusametil kanda end maja uueks omanikuks, saab Stavros Soome kohtult otsuse, millega ta tunnistatakse maja pärijaks. Ent Stavrose ameeriklasest nõbu Nick, kes elab Kreekas, tahab maja müüa, väites, et Stavrose ema lubas maja talle jätta. Kreekas toimuvast Stavrose ja Nicki vahelisest maja müügiõigust käsitlevast kohtuvaidluses võib Stavros paluda Kreeka kohtul tunnustada Soome kohtu otsust, millega ta tunnistatakse maja pärijaks.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Millistel põhjustel on võimalik teises ELi liikmesriigis väljastatud kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine vaidlustada?

Isik võib vaidlustada teises ELi liikmesriigis väljastatud kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise järgmistel **põhjustel**:

- kohtuotsuse tunnustamine oleks vastuolus selle ELi liikmesriigi oluliste õigusaktidega (avaliku korraga), kus tunnustamist taotletakse (näiteks rikutaks sellega riigi õigust mittediskrimineerimise kohta);
- isikul ei olnud võimalik end nõuetekohaselt kaitsta menetluses, mille tulemusena tehti kohtuotsus, mille tunnustamist taotletakse;
- kohtuotsus on vastuolus samu isikuid käsitlevas kohtuasjas tehtud teise otsusega, mille on välja andnud ELi liikmesriik, kus tunnustamist taotletakse, või teises ELi liikmesriigis tehtud varasema otsusega samu isikuid ja sama küsimust käsitlevas kohtuasjas.

Kui ELi liikmesriigis on tehtud otsus teises ELi liikmesriigis väljastatud kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise kohta, saab nii täitmist taotlenud isik kui ka isik, kelle vastu täitmist taotleti, otsuse **edasi kaevata**. Kui edasikaebamise kohta on otsus tehtud, saab kumbki pool otsuse veel kord **vaidlustada**. Mõlemal juhul saab tugineda eespool kirjeldatud mittetunnustamise põhjustele.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

➔ Kas mulle pärandatud varale saab taotleda kaitset, kui teises ELi liikmesriigis väljastatud kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine on menetlemisel?

Kui ELi liikmesriigis tehtud kohtuotsusega kuulutatakse Teid teises ELi liikmesriigis asuva vara pärijaks, peate varale juurdepääsu saamiseks taotlema selle ELi liikmesriigi kohtutelt, kus vara asub, asjaomase kohtuotsuse tunnustamist ja täidetavaks tunnustamist. Kohtuotsuse tunnustamist ja täitmist oodates saate taotleda selle ELi liikmesriigi kohtutelt, kus Te tunnustamist ja täitmist soovite, ajutiste kaitsemeetmete kehtestamist päritud vara säilitamiseks ja kindlakstegemiseks.

➔ Näide

Eestist pärit Mikk päris tädilt väärtusliku vanade raamatute kollektsiooni. Miku tädi viimane alaline elukoht oli Eestis. Raamatukollektsioon on Miku tädi Soomes elava sõbra käes. Nõbudega tekkinud vaidluse tulemusena sai Mikk Eesti kohtult otsuse, millega tunnistatakse ta raamatukollektsiooni pärijaks. Sel ajal kui Eesti kohtu otsuse tunnustamist ja täitmist Soomes menetletakse, võib Mikk taotleda Soome (kui ELi liikmesriigi, kus ta kohtuotsuse tunnustamist ja täitmist taotleb) kohtult Soomes kättesaadavate ajutiste kaitsemeetmete kehtestamist raamatukollektsiooni terviklikkuse tagamiseks.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

Riiklikud pärimistunnistused (või pärimisavaldused)

➔ Mis on pärimistunnistus?

Pärimistunnistus on dokument, mis tõendab isiku staatust pärijana. Selle võib väljastada kohus või muu pädev asutus vastavalt liikmesriigi õigusele.

Mõnes ELi liikmesriigis saab pärija pärimistunnistuse pärimisasja menetlevalt kohtult pärimismenetluse lõpus.

Teistes ELi liikmesriikides võib pärija taotleda pärimistunnistuse väljastamist pädevalt avaliku sektori asutuselt, näiteks notarilt või registribüroolt. Sellisel juhul koostatakse pärimistunnistus dokumendina, mis tagab allkirja ja dokumendi sisu autentsuse (ametlik dokument).

Pärijana saate esitada pärimistunnistuse näiteks pangale, et pääseda ligi päritud pangakontol olevale rahale, või kinnistusametile, et muuta päritud maja omanikku käsitlevat kannet.

➔ Kas ühes ELi liikmesriigis väljastatud pärimistunnistusel on õiguslik toime teises ELi liikmesriigis?

Kui päritud pangakonto või maja asub teises ELi liikmesriigis, võimaldab pärimistunnistus tõendada asjaomases teises ELi liikmesriigis Teie staatust pärijana.

Kui pärimistunnistus on koostatud ühes ELi liikmesriigis *kohtu või kohtuna toimiva muu asutuse väljastatud dokumendina*, tunnustatakse tunnistust esitamiskohaks olevas ELi liikmesriigis kohtuotsusena ühtegi erimenetlust nõudmata (vt „[Kas ühes ELi liikmesriigis välja antud kohtuotsusel on õiguslik toime teises ELi liikmesriigis?](#)“).

Kui pärimistunnistus on koostatud ühes ELi liikmesriigis *muu dokumendina kui kohtudokument (ametlik dokument)*, näiteks notariaalselt tõestatud dokumendina, on sellel esitamiskohaks olevas ELi liikmesriigis sama õiguslik toime nagu selles ELi liikmesriigis, kus see on koostatud, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus tunnistuse esitamiskohaks oleva ELi liikmesriigi oluliste õigusaktidega (avaliku korraga). Dokumendi koostanud asutusel – näiteks notaril – saab paluda täita vormi, milles selgitatakse pärimistunnistuse õiguslikku toimet ELi liikmesriigis, kus see on koostatud.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

ELi liikmesriigis koostatud pärimistunnistust ei pruugita tunnustada või heaks kiita kolmandas riigis (heakskiitmine sõltub kolmanda riigi õigusest).

→ Näide

Itaalias elav Itaalia kodanik Romina päris emalt Prantsusmaal asuva maja. Romina ema viimane alaline elukoht oli Itaalias. Romina palus Itaalia notaril menetleda oma ema pärimisasja ja väljastada pärimistunnistuse, mille ta saaks esitada Prantsusmaa kinnistusametile emale kuulunud maja omanikku käsitleva kande muutmiseks. Itaalia notari väljastatud pärimistunnistusel on Prantsusmaal samasugune õiguslik toime nagu Itaalias. Romina võib paluda Itaalia notaril täita vormi, milles selgitatakse pärimistunnistuse õiguslikku toimet.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

Euroopa pärimistunnistus

➔ Mis on Euroopa pärimistunnistus?

Euroopa pärimistunnistus on dokument, mis võimaldab pärijatel, annakusaajatel, testamenditäitjatel (isikutel, kes viivad testaatori soovid ellu) ja pärandi hooldajatel (isikud, kes hooldavad pärandit enne selle pärijatele üleandmist) **tõendada** teistes ELi liikmesriikides **oma staatust** ning **kasutada oma õigusi**.

➔ Kes saab Euroopa pärimistunnistust taotleda ja millal saab seda teha?

Euroopa pärimistunnistust ei väljastata automaatselt; seda tuleb pärast isiku surma taotleda (hoolimata sellest, kas surnul oli testament või mitte). Euroopa pärimistunnistust saab taotleda pärija, annakusaaja, testamenditäitja või pärandi hooldaja, kes peab tõendama oma staatust või kasutama oma õigusi teises ELi liikmesriigis.

➔ Kuidas saab Euroopa pärimistunnistust taotleda?

Kuigi see pole kohustuslik, on Euroopa pärimistunnistuse taotlemiseks kõige lihtsam kasutada ELi õigusaktis sätestatud standardvormi. Vormi leiab sobivas

keeles siit: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=uriserv%3A0J.L_2014.359.01.0030.01.EST.

➔ Kui palju Euroopa pärimistunnistus maksab?

Euroopa pärimistunnistuse maksumus sõltub ELi liikmesriigist, kus see väljastatakse.

➔ Kellel on õigus Euroopa pärimistunnistust väljastada?

Euroopa pärimistunnistuse saavad väljastada üksnes selle ELi liikmesriigi asutused, mis on pädev pärimisasja menetlema. Selleks võivad olla surnu viimaseks alaliseks elukohaks olnud ELi liikmesriigi asutused või selle ELi liikmesriigi asutused, mille kodanik surnu oli, kui pärijad on leppinud kokku, et pärimisasja menetlevad selle ELi liikmesriigi kohtud (vt „[Kas pärijad saavad valida, millises ELi liikmesriigis pärimisasja menetletakse?](#)“).

Iga ELi liikmesriik otsustab, milline tema territooriumil asuv asutus Euroopa pärimistunnistust väljastab. Sageli väljastab Euroopa pärimistunnistuse kohus või notar. Euroopa e-õiguskeskkonna portaalist¹ leiab loetelu asutustest, kellel on õigus vastavas ELi liikmesriigis väljastada Euroopa pärimistunnistus.

¹ https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-et.do?init=true.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

Euroopa pärimistunnistuse taotluse saamisel teavitab tunnistust välja andev asutus taotlusest kõiki võimalikke pärijaid, et nad saaksid kasutada oma õigusi. Tunnistust välja andev asutus teavitab kõiki pärijaid ka Euroopa pärimistunnistuse väljastamisest.

➔ Mida Euroopa pärimistunnistus sisaldab?

Euroopa pärimistunnistust välja andev asutus esitab kõik andmed, mida tunnistus peab sisaldama vastavalt pärimisasja suhtes kohaldatavale õigusele, st surnu viimaseks alaliseks elukohaks olnud riigi õigusele või surnu kodakondsusjärgse riigi õigusele, kui see on valitud kohaldatavaks õiguseks.

Tunnistus sisaldab järgmist teavet:

- ➔ surnu ja Euroopa pärimistunnistust taotlenud isiku andmed;
- ➔ kõikide võimalike pärijate andmed;
- ➔ surnuga seotud abikaasade või registreeritud partnerite varasuhe (st eeskirjad, mis reguleerivad seda, kuidas tuleks vara abikaasade või registreeritud partnerite vahel jagada, nii et surnu osa saaks tema pärijatele üle anda);
- ➔ pärimisasja suhtes kohaldatav õigus ja kuidas kohaldatav õigus on kindlaks tehtud;
- ➔ kas surnul oli tehtud testament;
- ➔ igale pärijale kuuluv pärandiosa;

➔ testamenditäitja ja/või pärandi hooldaja volitused.

➔ Mis on Euroopa pärimistunnistuse eelised?

Euroopa pärimistunnistus ei asenda ELi liikmesriikides kehtivaid samaväärseid dokumente (riiklikku pärimistunnistust). See on valikuline alternatiiv.

Euroopa pärimistunnistuse taotlemine vastava riikliku dokumendi asemel aga lihtsustab asju, kui surnul oli vara rohkem kui ühes ELi liikmesriigis ja sellest tulenevalt on vaja tõendada pärija (annakusaaja, testamenditäitja või pärandi hooldaja) staatust mitmes ELi liikmesriigis.

Määruse kohaselt on **Euroopa pärimistunnistusel kõikides ELi liikmeriikides sama õiguslik toime hoolimata sellest, kus see on välja antud, ning selle tunnustamiseks ei ole vaja erimenetlust**. Seevastu riikliku pärimistunnistuse õiguslik toime erineb sõltuvalt ELi liikmesriigist, kus see on välja antud, ning seetõttu tuleb tunnistuse õiguslikku toimet selgitada täiendaval vormil, mille täidab tunnistuse väljastanud asutus. Lisaks võidakse riikliku pärimistunnistuse heakskiitmine vaidlustada, kui tunnistus on vastuolus tunnistuse esitamiskohaks oleva ELi liikmesriigi oluliste õigusaktidega (avaliku korraga).

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

Euroopa pärimistunnistusel on järgmine ühtne õiguslik toime:

- väljastatud Euroopa pärimistunnistust tunnustatakse kõikides teistes ELi liikmesriikides ilma ühegi erimenetluseta;
- eeldatakse, et Euroopa pärimistunnistuses esitatud teave vastab tegelikkusele;
- Euroopa pärimistunnistuses sisalduva teabe alusel Euroopa pärimistunnistuses nimetatud isikule makseid tegeva või vara üle andva või Euroopa pärimistunnistuses nimetatud isikult vara ostva isiku õigused on kaitstud;
- Euroopa pärimistunnistus on kehtiv dokument, mille alusel võib registreerida pärandvara ELi liikmesriigi kinnistusraamatus.

→ Näide

Horvaatiast pärit Mirna elab Austrias. Tal on Horvaatias pangakonto ja Maltal maja. Tema poeg Janko elab Austrias ja tema tütar Vesna, kes on saanud abielu kaudu Austraalia kodakondsuse, elab Austraalias. Kuna Mirna viimane alaline elukoht oli Austrias, on tema pärimisasja pädevad menetlema Austria kohtud. Mirna ei valinud oma pärimisasja suhtes kohaldatavaks õiguseks Horvaatia õigust, mistõttu kohaldavad Austria kohtud pärimisasja lahendamisel Austria õigust.

Mirna lapsed on tema ainsad pärijad. Kuna nad peavad tõendama oma staatust pärijana kahes ELi liikmesriigis (Horvaatias ja Maltal), otsustavad nad taotleda vastava Austria dokumendi asemel Euroopa pärimistunnistust, et vältida vajadust täita riikliku dokumendi õiguslikku toimet selgitav vorm ning tagada, et nende staatust pärijana tõendavat dokumenti ei vaidlustataks.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

Kuna pärimisasja menetlemine on Austria kohtute pädevuses, on need kohtud pädevad väljastama ka Euroopa pärimistunnistuse kooskõlas Austria õigusega, mis on pärimisasja suhtes kohaldatav õigus. Janko ja Vesna saavad mõlemad Euroopa pärimistunnistuse tõestatud koopia, mis kehtib algselt kuus kuud, et saada kätte Horvaatia pangakontol olev raha ning kanda ema Maltal asuv maja asjakohases Malta kinnistusraamatus oma nimele.

→ Mis saab siis, kui Euroopa pärimistunnistuses on viga või selles esitatud andmed pole õiged?

Kui suudate tõendada õigustatud huvi tunnistuse vastu, saate nõuda tunnistust välja andvalt asutuselt vigade parandamist. Tunnistust välja andev asutus võib vigu parandada ka omal algatusel.

Kui on kindlaks tehtud, et Euroopa pärimistunnistus või selle üksikud andmed ei vasta tegelikkusele, saate nõuda tunnistust välja andvalt asutuselt ka tunnistuse muutmist või tagasivõtmist. Tunnistust välja andev asutus peab teavitama Euroopa pärimistunnistuse parandamisest, muutmisest või tagasivõtmisest kõiki isikuid, kellele on väljastatud Euroopa pärimistunnistuse tõestatud koopia.

Kui Te pole nõus tunnistust välja andva asutuse keeldumisega Euroopa pärimistunnistust väljastada või seda parandada, muuta või tagasi võtta, saate esitada sellise otsuse vastu kaebuse tunnistust välja andva asutuse asukohajärgse ELi liikmesriigi kohtutele. Kaebuse rahuldamise korral väljastab kohus või tunnistust välja andev asutus Euroopa pärimistunnistuse ning juhul, kui Euroopa pärimistunnistus ei vastanud tegelikkusele, parandab või muudab tunnistust või võtab selle tagasi.

→ Kui kaua Euroopa pärimistunnistus kehtib?

Tunnistust välja andev asutus säilitab tunnistuse originaali ning väljastab Euroopa pärimistunnistust taotlenud isikule ja õigustatud huvi omavale isikule ühe või mitu tõestatud koopiat (näiteks kui taotleja oli pärija, väljastatakse Euroopa pärimistunnistuse tõestatud koopia teisele pärijale, annakusaajale või pärandi hooldajale). Euroopa pärimistunnistuse tõestatud koopiad kehtivad kuus kuud ning kehtivusaega saab taotluse korral pikendada.

III OSA. PÄRIMINE – PÄRIJAD

→ Euroopa pärimistunnistus

- Euroopa pärimistunnistust saavad taotleda pärijad, annakusaajad, testamenditäitjad ja pärandi hooldajad.
- Euroopa pärimistunnistus võimaldab pärijatel, annakusaajatel, testamenditäitjatel ja pärandi hooldajatel tõendada oma staatust ning kasutada oma õigusi ja volitusi seoses teises ELi liikmesriigis asuva varaga, näiteks:
 - pääseda ligi päritud rahale, mis asub teises ELi liikmesriigis avatud pangakontol;
 - registreerida pärandvara teise liikmesriigi kinnistusraamatus.
- Euroopa pärimistunnistust saab taotleda vastava riikliku dokumendi asemel.
- Euroopa pärimistunnistuses sisalduvat teavet peetakse õigeks.
- Euroopa pärimistunnistusel on kõikides ELi liikmesriikides sama õiguslik toime.
- Kõik ELi liikmesriigid peavad tunnustama Euroopa pärimistunnistust ilma ühegi erimenetluseta.

Lisateave

Lisateavet pärimisasju käsitleva ELi määruse kohta ning eri ELi liikmesriikides abi osutavate asutuste kontaktandmed leiab järgmistelt veebisaitidelt.

Pärimisasjad Euroopa e-õiguskeskkonna portaalis

https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-et.do?init=true

Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat

http://ec.europa.eu/justice/index_en.htm

Portaal „Teie Euroopa“

http://europa.eu/youreurope/citizens/family/successions/index_et.htm

Euroopa notarid

<http://www.cnue.eu/>

Euroopa Testamendiregistri Assotsiatsioon

<http://www.arert.eu/>

Euroopa Kinnistusametite Liit

<https://www.elra.eu/>

Võtte ühendust:

European Commission

Directorate-General for Justice and Consumers

European Judicial Network

in civil and commercial matters

just-ejn-civil@ec.europa.eu

<https://e-justice.europa.eu/ejncivil>

Väljaannete talitus

European Judicial Network
in civil and commercial matters

